

जाहिरात

उमेद महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान (MSRLM), जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा जिल्हा परिषद नागपूर च्या माध्यमातून खालीलप्रमाणे नमूद पदांसाठी ठोक मानधन तत्वावर तात्पुरत्या स्वरूपात प्रभागसंघाच्या अंतर्गत निवड करणेसाठी अर्ज मागविण्यात येत आहेत.

अ.क्र.	तालुका	पद - ३ (Integrated Farming Cluster) IFC Block Anchor	पद - ६ Senior Community Resource Persons (वरिष्ठ समुदाय संसाधन व्यक्ती)	अर्ज टपालाद्वारे व प्रत्यक्ष सादर करण्याचा पत्ता
१	कळमेश्वर	१	३	मा.प्रकल्प संचालक तथा जिल्हा अभियान सहसंचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, सिव्हील लाईन परिसर जिल्हा परिषद, नागपूर - ४४०००१
२	काटोल	१	०	
३	कामठी	१	३	

अधिक माहितीसाठी सविस्तर जाहिरात जिल्हा परिषदेच्या <https://zpnagpur.maharashtra.gov.in> या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे. अर्ज करण्याची अंतिम मुदत जाहिरात प्रसिद्ध झाल्यापासून पुढील १० दिवस राहिल. सदर जाहिरात बदल करण्याचे अधिकार मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद नागपूर यांनी राखून ठेवले आहेत.

स्वा/-

प्रभाग संघ अध्यक्ष / सचिव

स्वा/-

प्रकल्प संचालक तथा जिल्हा अभियान सहसंचालक
जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
नागपूर

NRLM-एकात्मिक शेती प्रभाग (IFC) विकास प्रकल्प

सेवादाता व समुदाय संसाधन व्यक्ति निवड
मार्गदर्शिका

उमेद- महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण उपजीविका अभियान

उपजीविका विभाग

५ वा मजला, सिडको भवन (दक्षिण विभाग), सी. बी. डी. बेलापुर ४००६१

अनुक्रमणिका

१. DAY-NRLM शेती उपजीविका प्रोत्साहन धोरण:	3
२. DAY-NRLM मध्ये एकात्मिक शेती प्रभाग ची संकल्पना:	3
३. प्रकल्पाचे उद्देश	3
४. एकात्मिक शेती प्रभागाचे घटक:	4
५. अंमलबजावणी धोरण	5
५.१ कृतिसंगम:	5
५.२ KVK/ICAR ची IFC प्रकल्प अंमलबजावणीची भूमिका:	5
५.३ MSRLM ची भूमिका:	6
५.४ प्रभाग स्तरावर उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र (LSC)	6
५.५ उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र (LSC) फायदे:	6
५.६ उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्राचे व्यवस्थापन:	6
६. एकात्मिक शेती प्रभाग च्या मालमत्तेची मालकी आणि प्रशासन	7
७. प्रकल्पाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आवश्यक मनुष्यबळ रचना:	7
७.१ Senior CRP	8
७.१.१ Senior CRP साठी निवड निकष:	8
७.१.२ वरिष्ठ (Senior) CRP ची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या:	8
७.१.३ वरिष्ठ (Senior) CRP मानधन:	8
७.१.४ वरिष्ठ CRP पदाचे निवड पद्धती:	9
७.१.५ लेखी व तोंडी परीक्षेचे निकष:	9
७.२ IFC Block Anchor:	9
७.२.१ IFC Block Anchor साठी निवड निकष:	9
७.२.२ IFC Block Anchor ची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या:	10
७.२.३ IFC Block Anchor (सेवादाता) मानधन:	10
७.२.४ IFC Block Anchor सेवादाता पदाचे निवड पद्धती:	10
७.२.५ लेखी व तोंडी परीक्षेचे निकष:	11
८. एकात्मिक शेती प्रभाग IFC Block Anchor व समुदाय संसाधन व्यक्ति प्रभाग स्तरीय निवड समिती:	11
९. एकात्मिक शेती प्रभाग अंमलबजावणी मूल्यमापन व संनियंत्रण समिती:	12

१. DAY-NRLM शेती उपजीविका प्रोत्साहन धोरण:

DAY-NRLM च्या माध्यमातून ग्रामीण भागातील गरिबांचा समुदाय स्तरीय संस्था बांधणी व त्यांची क्षमता बांधणी करून त्याच्या माध्यमातून सदस्यांचा शाश्वत विकास घडवून आणले जाते. तसेच स्वयं सहाय्यता समूहातील सदस्यांचे सुरवातीला सद्यस्थितीत चालू असलेले शेती आधारित, बिगरशेती उपजीविका उपक्रमाच्या माध्यमातून उत्पन्न वाढविणेसाठी त्यांना प्रशिक्षण देऊन त्यांची क्षमता बांधणी करून मार्गदर्शन केले जाते. शेती व बिगर शेती आधारित उपक्रमात समाविष्ट असलेल्या स्वयं सहाय्यता समूह सदस्यांना त्यांचे उत्पन्न वाढविण्यासाठी एकात्मिक शेती प्रभाग विकास प्रकल्प राबविला जात आहे. यामध्ये प्रामुख्याने जवळ-जवळच्या २ ते ३ गावांचे एकत्रित रित्या उपजीविका उपक्रम बळकट करण्यासाठी भौतिक आणि आर्थिक उद्धीष्टे ठेवून मुल्यवर्धन साखळी विकसित करणे, उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र, शेती उपक्रम, पशुधन आधारित उपक्रम यावर भर देण्यात आलेला आहे.

टीप-यामध्ये प्रभाग ही संकल्पना IFC प्रकल्प अंतर्गत समाविष्ट होणाऱ्या २ ते ३ गावांसाठीच लागू आहे. भौगोलिक परिस्थिती नुसार गावांच्या संख्येत वाढ होऊ शकते. यात समाविष्ट असणाऱ्या गावात अभियानाचे सर्व उपक्रम राबवून त्यांची प्रतिकृती उर्वरित भागात देखील टप्पाटप्प्याने राबविणे हा उद्देश आहे. उपजीविका उपक्रम अंमलबजावणी सदरचे IFC प्रभाग ही उपजीविका उपक्रम अंमलबजावणी साठी आदर्श प्रभाग म्हणून विकसित होणे अपेक्षित आहे. प्रत्येक कुटुंबाकडे वर्षभर नियमित उत्पन्नाचा प्रवाह उपलब्ध करून देण्यासाठी विविध उत्पन्नाचे स्रोत सुनिश्चित करण्याचा प्रयत्न आहे. उत्पादकांना उत्पादन आणि उत्पादकता वाढवण्यासाठी कुशल बनवणे आणि अत्यंत महत्वाचे म्हणजे परवडणाऱ्या दरात कर्ज उपलब्धता सुनिश्चित करणे, बाजारपेठेपर्यंत पोहोचणे आणि सुधारित तंत्रज्ञानाची उपलब्धता ही काही गंभीर आव्हाने आहेत. ते या दृष्टिकोनातून संबोधित केले जाईल.

२. DAY-NRLM मध्ये एकात्मिक शेती प्रभाग ची संकल्पना:

राष्ट्रीय ग्रामीण जीवोन्नती अभियान अंतर्गत वैविध्यपूर्ण उपजीविकेच्या उपक्रमांमध्ये सुधारणा, विस्तार व मूल्य साखळी विकसित करण्याचा उद्देशाने एकात्मिक शेती प्रभाग (IFC) प्रकल्प केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे DAY-NRLM अंतर्गत २ ते ३ जवळील गावांमधील २५०-३०० कुटुंबांचा समावेश करून एकात्मिक शेती प्रभाग प्रकल्पाची अंमलबजावणी करावी.

३. प्रकल्पाचे उद्देश:

- शेती, दुग्धव्यवसाय, शेळी, मेंढी पालन, कुक्कुटपालन, मत्स्यपालन, मधुमक्षीका पालन यांसारख्या उपजीविका उपक्रमांतर्गत राबविल्या जाणार आहे. या आधारावर विशिष्ट शेती प्रणाली व मूल्य साखळी विकसीत करून महिला शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढण्यास मदत करणे.
- तसेच सेंद्रिय शेती उपक्रमांतर्गत शेतातील कंपोस्ट, गांडूळ- कंपोस्ट इत्यादी तयार करून कचऱ्याचा पुनर्वापर करून सेंद्रिय उत्पादनांचा जास्तीत जास्त वापर करणे.
- उपजीविका उपक्रमांचे पर्यावरणावर होणारे नकारात्मक परिणाम कमी करणे.
- उत्पादन खर्च कमी करणे, जोखीम कमी करणे, उत्पादन आणि उत्पादकता वाढविण्यास मदत करणे.
- दर्जेदार उपजीविका सेवा सुनिश्चित करणे आणि उद्योजकतेला प्रोत्साहन देणे यासाठी गुंतवणूकीस चालना देणे यासाठी समुदायाची क्षमता बांधणी करणे.
- अभियानातील लहान व सिमांत शेतकऱ्यांचे व्यक्तिगत उत्पादनांचे एकत्रितपणे गाव किंवा क्लस्टर स्तरावर लहान उत्पादकांच्या सामूहिक (उत्पादक गट) द्वारे एकत्रित करणे, ज्यामुळे प्राथमिक मूल्यवर्धन आणि बाजार जोडणीचा व्यवहार खर्च कमी होण्यास मदत होईल.
- छोट्या उत्पादकांचे समूह एकत्रित आणून त्यांचे उत्पादक कंपनीत रूपांतर करून दुय्यम मूल्यवर्धन, प्रक्रिया, पॅकेजिंग, लेबलिंग आणि मार्केट लिंकेज करणे.

- गांव स्तरावर समान उत्पादन घेणाऱ्या महिला शेतकऱ्यांचे उत्पादक गट स्थापन केलेले असून त्यांच्या मार्फत कृषि निविद्या व उत्पादित मालाची एकत्रित खरेदी व विक्री करून प्राथमिक मूल्यवर्धन साखळी विकसित करून त्यांना बाजारपेठेशी संलग्न करणे.

४. एकात्मिक शेती प्रभागाचे घटक:

खालील एकात्मिक शेती प्रभागाचे विविध व्यापक घटक आहेत.

- गाव स्तरावर प्राथमिक मूल्यवर्धन प्रक्रिया युनिटची उभारणी करणे.
- गाव स्तरावर प्राथमिक मूल्यवर्धन प्रक्रिया युनिटची उभारणीसाठी व इतर उपक्रमांसाठी निधी उपलब्ध करून देणे.
- IFC Block Anchor व समुदाय संसाधन व्यक्ती (CRPs), KVKs, ICAR द्वारे सुधारित उत्पादकता आणि उत्पादनाकडे नेणारी विस्तार सेवा (Extension सर्विस) विकसित करणे
- बाजार प्रणाली -PG / PE, मूल्यवर्धन साखळी विकसित करून बाजार जोडणी करणे
- गाव स्तरावर महिलांना मार्गदर्शन व संसाधन उपलब्ध करून सेवेसाठी उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र (Livelihood Service Centre-LSC) विकसित करणे.
- शासनाचे विभाग व इतर संस्था यांचे सोबत कृतिसंगमातून तंत्रज्ञान, प्रशिक्षण, विपणन व्यवस्था विकसित करणे.

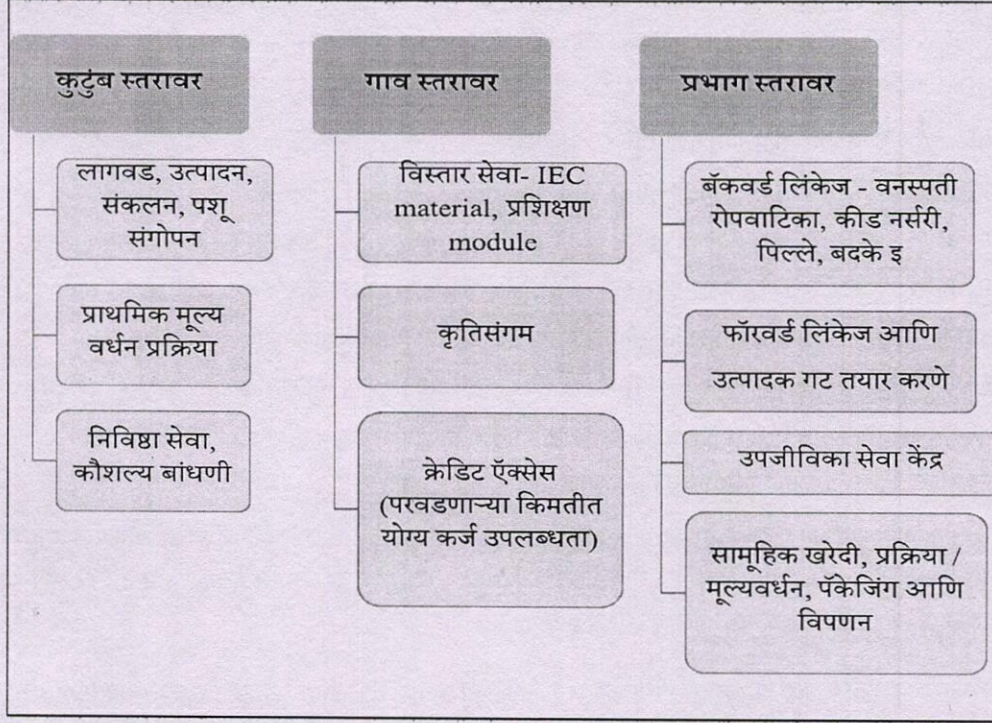
शेती व शेती आधारित उत्पादन जे एकात्मिक शेती प्रभाग अंतर्गत समाविष्ट केले जाऊ शकतात ते खालीलप्रमाणे आहेत (सूचनादायक):

- पीकपद्धती- कृषि उपजीविका उपक्रम वृद्धी साठी उपक्रमात एकात्मिक शेती प्रभागांतर्गत मिश्र पीक पद्धती, आंतरपीक पद्धती, बहुस्तरीय पिक पद्धतीचा अवलंब करणे.
- शेतातील विविध पिके जसे की तृणधान्ये, कडधान्ये, तेलबिया, भाजीपाला, चारा, फुलशेती, फळबाग यांचा समावेश करणे
- पशुधन विकास:
 - गाव स्तरावर दुग्ध व्यवसाय, गाय-म्हैस पालन, शेळी-मेंढी पालन, परसातील कुक्कुटपालन, मत्स्य पालन या उपक्रमांमध्ये समाविष्ट शेतकऱ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या वापरासाठी मार्गदर्शन करणे.
 - पशुधन अंतर्गत दुभती जनावरे यांच्या विकासासाठी तांत्रिक आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध करून देणे (उदा.- AI, milk cooling chamber)
 - पशूखादय निर्मितीस चालना देणे उदा.- सुधारित गोठा, मत्स्य शेतीत शेण व lime चा वापर करणे.
 - उत्पादित मालावर मूल्यवर्धन प्रक्रिया करणे. प्राथमिक प्रक्रिया यूनिट स्थापन करणे उदा.- दुग्ध संकलन केंद्र, दुग्धजन्य प्रक्रिया केंद्र, small cooling यूनिट, इ.
 - उत्पादित मालाची बाजार पेठेशी जोडणी करून देणे.
 - प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून महिलांची क्षमता बांधणी करणे.
- मत्स्य शेती: विविध मत्स्यपालन आधारित उपजीविका उपक्रम शाश्वत उपजीविका मिळविण्यासाठी साठवणूक, तलाव व्यवस्थापन, कुक्कुटपालनासह मत्स्य तलावांचे एकत्रीकरण आणि तटबंदीवर फळे आणि भाजीपाला पिकवणे यासारख्या हस्तक्षेपांना अधिक जोर देणे आवश्यक आहे.
- मधमाशी पालन: मध गोळा करणे आणि मधमाशांचे संगोपन करणे.
- बायोगॅस आणि सीमा वृक्षारोपण, कंपोस्ट, गांडूळ खत यांसारख्या पुनर्वापराचे उपक्रम क्लस्टरमधील कृषी कचरा हा एकात्मिक शेती प्रभाग चा अविभाज्य भाग असेल

- NTFPs: रेशीम, लाख, औषधी वनस्पती, चिंच, लीफ प्लेट्स इ. उपक्रम राबविणेकरिता महिलांची क्षमता बांधणी करणे

५. अंमलबजावणी धोरण

५.१ कृतिसंगम:

- अभिसरण संधी एकमेकांना पूरक होण्यासाठी आणि एकात्मिक शेती क्लस्टर (एकात्मिक शेती प्रभाग) च्या प्रचारासाठी समन्वय घडवून आणण्यासाठी उपजीविकेच्या उपक्रमाशी संलग्न शासनाच्या विभागा सोबत काम करणे.
- भारतीय कृषी संशोधन परिषद (ICAR) आणि तिची संस्था- संशोधन केंद्रे जसे की कृषि विज्ञान केंद्र (KVK) एकात्मिक शेती प्रभागा च्या प्रचारात अतिशय सक्रिय आणि महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावणार आहेत.
- कृषी विज्ञान केंद्रे (KVK), Integrated Farming System (IFS) ची ऑन-स्टेशन आणि ऑन-फार्म संशोधन केंद्रे आणि नॅशनल इनोव्हेशनस इन क्लायमेट रेझिलिएंट अग्रीकल्चर (NICRA) सारख्या ICAR संशोधन केंद्रे/संस्थांसोबतचे सहकार्य चालू राहणे आणि सतत प्रशिक्षणासाठी आणखी सखोल मार्गदर्शनासाठी एकात्मिक शेती प्रभागाच्या विस्तारादरम्यान क्षमता वाढवणे विविध एकात्मिक शेती प्रणाली मॉडेलसवर एक्सपोजर भेटी आणि सतत तांत्रिक सहाय्य मिळवणे.
- ICAR व्यतिरिक्त, भारत सरकारच्या विविध मंत्रालयांच्या इतर विविध योजना/संस्था आहेत ज्या एकात्मिक शेती प्रभाग च्या विस्तारासाठी अत्यंत महत्त्वाची भूमिका बजावतील यासाठी समन्वय ठेवणे आवश्यक आहे.

५.२ KVK/ICAR ची IFC प्रकल्प अंमलबजावणीची भूमिका:

- इंटरव्हेंशन व्हिलेज क्लस्टरमध्ये सुधारित तंत्रज्ञान आणणे
- सीआरपीला सतत प्रशिक्षण (इन-हाउस वैचारिक, क्षेत्रीय व्यावहारिक, एक्सपोजर भेट आणि नियोजित IFC प्रभागतील सर्व गावांमध्ये कृषि विज्ञान केंद्राद्वारे मार्गदर्शन) सह सुविधा देणे.
- KVK/ICAR विद्यमान प्रशिक्षण केंद्रात सुधारणा करेल आणि प्रत्येक क्लस्टरमधील एक गाव दत्तक घेईल आणि त्या क्लस्टरच्या इतर गावांसाठी सुधारित तंत्रज्ञान आणि पद्धतीसाठी या गावांना शिक्षण केंद्र म्हणून विकसित करेल.

- KVK तंत्रज्ञानाच्या प्रसारासाठी योग्य IEC साहित्य व प्रशिक्षण डेमो साइट किंवा मॉडेल विलेज/क्लस्टर विकसित करेल आणि प्रशिक्षण स्थानिक संदर्भावर आणि स्थानिक भाषेत आधारित असेल. KVK ज्ञान, क्षमता निर्माण आणि विस्तार भागीदार म्हणून अभियान IFC आंमलबाजावणीसाठी काम करेल

५.३ MSRLM ची भूमिका:

- महिलांचे एकात्मिक शेती प्रभाग मध्ये समावेशन करणे.
- आधुनिक शेती आणि संबंधित लागवड पद्धतींसाठी क्षमता निर्माण करणे.
- एकात्मिक शेती प्रभाग ब्लॉक अँकर आणि वरिष्ठ CRPs यांची जिल्हा स्तरीय निवड समिती मार्फत निवड करणे.
- मूल्यवर्धन साखळी विकसित करणेसाठी आणि फॉरवर्ड लिंकेजसाठी विद्यमान उत्पादक गटांना प्रशिक्षण देणे.
- पायाभूत सुविधा (उदा. प्रक्रिया युनिट्स, सीएचसी, सेंद्रिय निविष्टा केंद्र, इ.) निर्माण करणे.
- लाइन डिपार्टमेंट सोबत कृतिसंगम करून IFC आंमलबाजावणीसाठी सहकार्य घेऊन महिलांना लाभ मिळवून देणे.
- ब्रँडिंग, लेबलिंग आणि विपणन क्षमता वाढविणेसाठी महिला उत्पादक गटांना मदत व मार्गदर्शन करणे.

५.४ प्रभाग स्तरावर उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र (LSC)

- IFC प्रकल्पांतर्गत सामाजिक समाविष्ट असणाऱ्या गावातील सर्व सदस्यांसाठी त्यांचे उपजीविका उपक्रमात आवश्यक असणारे तांत्रिक ज्ञान, मार्गदर्शनासाठी तसेच विविध प्रकारच्या सुविधा, निविष्टा आणि सेवा देण्यासाठी सर्व समावेशक असे सुसज्ज सुविधा केंद्र प्रभाग स्तरावर स्थापन केले जातील.
- उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र (Livelihood Service Centre –LSC) स्थापन करण्याचे उद्दीष्ट हे एकात्मिक शेती प्रभाग स्तरावर ३०० लाभार्थी महिला व यासोबतच इतर शेतकरी यांना प्रभाग स्तरावर शेती व शेती आधारित उपक्रम, पशुपालन उपक्रम याकरिता मूल्यवर्धन साखळी तयार करणे असे आहे.
- उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र एक वन स्टॉप सुविधा केंद्र म्हणून काम करेल, कारण ते नवीन तंत्रज्ञान, प्रशिक्षण आणि क्षमता बांधणी, निविष्टा, अद्ययावत शेती यंत्रसामग्री, पशुधन आरोग्य व्यवस्थापनासाठी पशुवैद्यकीय सेवा, सुधारित संगोपन पद्धती, मातीचे आरोग्य आणि पाणी वापर कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी सेवा प्रदान करेल.

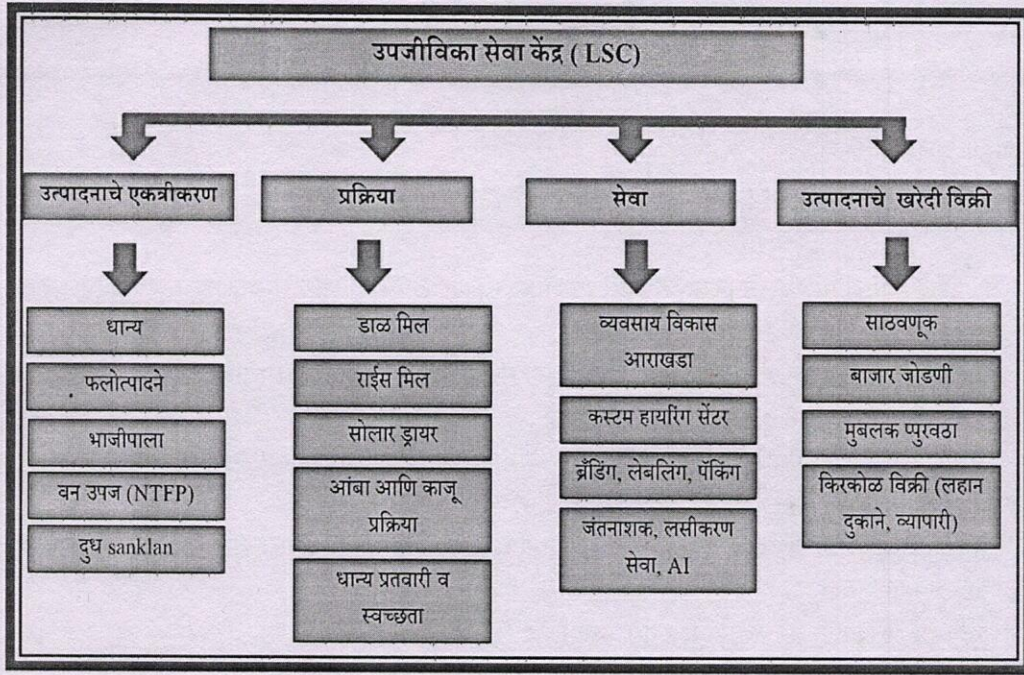
५.५ उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र (LSC) फायदे:

- उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्रा मुळे लाभार्थींचे ऑपरेशनल कॉस्ट 15% ने कमी होण्यास मदत होईल (transportation cost, processing services, better price realization, etc)
- कुटुंबास गांव स्तरावर उत्तम दर्जाचे उपलब्ध उपक्रमांसाठी आवश्यक असणारे मार्गदर्शन व उपक्रम निहाय त्यासाठी लागणारी संसाधन उपलब्ध होतील.
- उपजीविका सेवा केंद्राच्या माध्यमातून क्लस्टर स्तरावर इनपुट आणि सेवा वितरण यंत्रणेचे नेटवर्क विकसित होईल.
- शेती उपयोगी यंत्रणे भाड्याने आणि इतर संबंधित कृषी आणि संलग्न सेवांचा लाभ होईल
- गाव आणि क्लस्टर स्तरावरील सर्व प्रशिक्षण उपजीविका सेवा केंद्रात आयोजित केले जातील. वरिष्ठ CRPs, ग्रामस्तरीय CRPs आणि महिला किसान यांची क्षमता बांधणी उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्र मध्ये केली जाईल.

५.६ उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्राचे व्यवस्थापन:

- उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्राचे व्यवस्थापन Senior CRP, IFC block anchor मार्फत केले जाईल.

६. एकात्मिक शेती प्रभाग च्या मालमत्तेची मालकी आणि प्रशासन:

- गावातील VO आणि क्लस्टर स्तरावर CLF नियामक मंडळ म्हणून काम करेल.
- VO आणि CLF प्रकल्पाच्या निधीचा वापर आणि प्रगती यावर लक्ष ठेवतील.
- VO आणि CLF एकात्मिक शेती प्रभाग अंतर्गत व्यावसायिक उपक्रम सुरळीत चालवण्यासाठी वेळोवेळी तपासणी व मार्गदर्शन करतील.
- एकात्मिक शेती प्रभाग मध्ये तयार केलेली मालमत्ता (डाळ मिल, राईस मिल) ही IFC प्रभाग ज्या CLF-प्रभाग संघाच्या अंतर्गत येतो त्या प्रभाग संघास मालकी द्यावी.
- सर्व प्रकारच्या खरेदीसाठी CBOs-CLF, VO, FPO, PG, SHG द्वारे सामुदायिक खरेदी मार्गदर्शक तत्वांचे पालन केले जाईल

७. प्रकल्पाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आवश्यक मनुष्यबळ रचना:

१. क्लस्टर स्तरावर १ उपजीविका वरिष्ठ CRP (Senior CRP)

२. तालुका स्तरावर १ IFC Block Anchor

- उपरोक्त दोनही समुदाय संसाधन व्यक्तींची निवड झाल्यावर तीन वर्ष या प्रकल्प कालावधिपर्यंत अनुज्ञेय मानधन देय राहील
- निवड झालेल्या समुदाय संसाधन व्यक्तीं मूळ पदाचा कारभार सांभाळून एकात्मिक शेती प्रभागाचे ही काम पहिल.
- प्रकल्प संपल्यानंतर समुदाय संसाधन व्यक्ती आपल्या मूळ पदावर काम पाहिल व अभियानातील धोरणा नुसार अनुज्ञेय मानधन देण्यात येईल.
- निवड केलेल्या समुदाय संसाधन व्यक्तीं कडून सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट १- समंती पत्र कार्यालयात जमा करण्यात आल्या नंतरच समुदाय संसाधन व्यक्तींनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात काम करण्यास सुरुवात करण्यात यावी.

७.१ Senior CRP

७.१.१ Senior CRP साठी निवड निकष:

- किमान १२ वी पास असलेले किंवा – जिथे १२ वी पास नसतील तिथे स्थानिक परिस्थिति नुसार अट शिथिल करण्याचे अधिकार समितीस राहतील
- समुदाय संसाधन व्यक्ति ही कार्यक्षेत्रातील उपजीविका सखी- उदा.- कृषि सखी, पशू सखी, M-CRP (कृषि), उद्योग सखी, वन सखी इ. मध्ये कार्य करणारी असावी.
- अभियानात समुदाय संसाधन व्यक्ति म्हणून काम केल्याचा किमान ३ वर्षांचा अनुभव असावा व त्यानुसार प्राधान्य क्रम द्यावा
- समुदाय संसाधन व्यक्ति कडे ३-४ शेती व शेती आधारित उपजीविके चे स्रोत असले पाहिजेत व त्या संबंधित तांत्रिक ज्ञान अवगत असावे.
- विविध ३-५ गावात काम करण्याची तयारी असावी.
- वार्षिक उत्पन्न किमान ७५,००० वर असावे
- निवासी प्रशिक्षणास उपस्थित राहण्याची तयारी असावी
- उत्तम संवाद कौशल्य आणि समुदायाला सुलभ रीतीने समजावून सांगता येणे
- ग्राम संघ व उत्पादक गटाचे लेखे लिहिण्याचा अनुभव असावा
- मार्केटिंग ॲक्टिविटी करिता काम पाहण्याची तयारी असावी

७.१.२ वरिष्ठ (Senior) CRP ची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या:

- CRP च्या क्लस्टरमधील गावपातळीवरील उपजीविका CRPs द्वारे प्रशिक्षण देणे आणि अंमलबजावणीला सहकार्य करण्याची प्राथमिक जबाबदारी असेल
- उपजीविका उपक्रम वृद्धी व संसाधन सेवा केंद्राचे चे व्यवस्थापन पाहणे
- उपजीविका CRPs च्या माध्यमातून एकात्मिक शेती प्रभागात प्रस्तावित उपक्रमातून जास्तीत जास्त शेतकरी यांच्या पर्यन्त सेवा पुरविणे.
- IFC प्रभागाच्या सूक्ष्म नियोजन आराखडा अनुसार, हंगामापूर्वी शेतकऱ्यांची उपक्रम निहाय माहिती जमा करणे, त्याबद्दलचा अहवाल CLF व LSC कार्यकारिणी समितीच्या समोर सादर करणे.
- एकात्मिक शेती प्रभागाचे लेखे नियमित अद्यावत राखणे
- उत्पादनाच्या मार्केटिंग करण्यासाठी प्रभागाला मदत करणे
- प्रभागातील महिलांच्या उपक्रमांना (शेतातील पिके, शेती आधारित उपक्रम) यांना प्रत्येक्ष भेट देऊन कामाचा आढावा घेणे व आवश्यक मार्गदर्शन करणे
- गरजेनुसार प्रशिक्षणाचे नियोजन करून अहवाल IFC block anchor व LSC कार्यकारिणी समिती समोर सादर करणे
- अद्यावत MIS राखणे
- दरमहा केलेल्या कामाचा अहवाल IFC block anchor व LSC कार्यकारिणी समिती समोर सादर करणे.
- प्रभागातील VO सह समन्वयाने काम करणे

७.१.३ वरिष्ठ (Senior) CRP मानधन:

- प्रवास देयकासह दरमहा कमाल मानधन रुपये ७५००/- इतके आहे.
- कार्यरत वरिष्ठ समुदाय संसाधन व्यक्ती (Sr. CRP) यांचे मूळ पदाचे मानधन रुपये ६,०००/- हे NRLM अंतर्गत वितरित करण्यात येईल.

- अतिरिक्त रुपये १,५००/- मानधन (प्रवास खर्च सहित) रक्कम MKSP IFC प्रकल्पांतर्गत वितरित करण्यात येईल. सोबत देण्यात आलेल्या मूल्यमापन अहवाल नुसार मासिक मानधन अदा करण्यात येईल.
- वरिष्ठ CRP यांचे मानधन एकात्मिक शेती प्रभाग संघाची मालकी दिलेल्या प्रभाग संघातून करण्यात येईल.

७.१.४ वरिष्ठ CRP पदाचे निवड पद्धती:

- एकात्मिक शेती प्रभाग तालुका अँकर, सीनियर CRP यांची निवड संबंधित प्रभाग संघ यांच्या मार्फत करण्यात यावी व संबंधित प्रभाग संघ समुदाय संसाधन व्यक्तींना रुजू करून घेतील.
- संबंधित प्रभाग संघ निवड केलेल्या वरिष्ठ CRP यांचा ११ महिन्यांचा करार करार करतील व त्यांच्या कामाचे मूल्यमापन प्रभाग संघ करेल, प्रगती समाधान कारक असल्यास १ दिवसाचा खंड देऊन पुढील मुदत वाढ मिळेल.
- वरिष्ठ CRP यांचा कालावधी तीन वर्ष/प्रकल्प कालावधी पर्यंत मर्यादित राहतील. त्यानंतर पद आपोआप रद्द होईल व त्यांना IFC प्रकल्पातील मानधन देय राहणार नाही.
- वरिष्ठ समुदाय संसाधन व्यक्तीचे (Senior CRP) यांची निवड कार्यरत असलेल्या CRP मधून केली असल्याने, त्यांचे मानधन एकाच प्रकल्पा द्वारे काढण्यात येईल याची दक्षता घ्यावी

७.१.५ लेखी व तोंडी परीक्षेचे निकष:

- लेखी परीक्षेची पातळी १२ वी राहिल.
- लेखी परीक्षेत कृषि व कृषि संलग्न विषयी ५०% प्रश्न असावेत.
- लेखी परीक्षा किमान ४० गुणांची असावी.
- तोंडी परीक्षा ही १० गुणांची असावी. तोंडी परीक्षेमध्ये संबंधित व्यक्तीचे संवाद कौशल्य, कामाचा अनुभव, प्रात्यक्षिक अनुभव यांसारख्या बाबींच्या आधारावर गुणांकण करण्यात यावे.
- लेखी व तोंडी परीक्षेचे गुण एकत्रित करून जास्तीतजास्त गुण प्राप्त केलेल्या व्यक्तींची निवड करण्यात यावी.

७.२ IFC Block Anchor:

७.२.१ IFC Block Anchor साठी निवड निकष:

- शिक्षण- किमान कृषि व कृषि संलग्न पदवी जसे की कृषि तंत्रज्ञान, Bachelor of Science in Agriculture or Bachelor of Science in Horticulture or B. Tech. in Agriculture or Bachelor of Science in Fishery, Bachelor of Science in Forestry, Bachelor of Veterinary Science and Bachelor of Science in Animal Husbandry, Bachelor of Business Administration पदवी धारक असणे आवश्यक आहे.
- अनुभव- संबंधित व्यक्ति पदवी धारक असल्यास १ वर्षाचा अनुभव असणे आवश्यक आहे.
- एकात्मिक शेती प्रभाग तालुका अँकर सेवादाता स्थानिक स्तरावरील असल्यास प्राधान्य द्यावे.
- वय- कमाल वय ४३ वर्ष असावे
- कृषी, फलोत्पादन, मत्स्यपालन, पशुपालन, मधमाशी पालन इत्यादी क्षेत्रात प्रगतीशील शेतकरी असू शकते, म्हणजेच शेती व शेती आधारित उपक्रम याबाबत माहिती असली पाहिजे.
- उत्तम संवाद कौशल्य असणे आवश्यक आहे व सामुदायाला सुलभ रीतीने समजावून सांगता यावे.
- शेती व शेती आधारित मूल्यवर्धन साखळी उपक्रम अंमलबजावणी बदल माहिती असणे आवश्यक आहे.
- तांत्रिक ज्ञान- संगणकीय ज्ञान असणे आवश्यक आहे.
- सदर IFC block anchor तालुका अभियान व्यवस्थापन कक्ष यांच्या आधीनस्त राहून त्यांच्या समन्वयाने कामकाज पाहतील.

७.२.२ IFC Block Anchor ची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या:

- प्रभागातील वरिष्ठ CRP इतर समुदाय संसाधन व्यक्ती यांच्याशी नियमित समन्वय साधून प्रभागाचे कामाचे नियोजन करावे.
- CRP यांच्याकडून प्रभागातील मूलभूत सर्वेक्षण करून, मिळालेल्या माहितीच्या आधारावर सूक्ष्म नियोजन अरखडा तयार करावा.
- गावपातळीवर सूक्ष्म नियोजन अरखडा नुसार प्रकल्पाची अंमलबजावणीची संपूर्ण जबाबदारी राहिल.
- प्रभाग स्तरावर प्रकल्पाचे निरीक्षण आणि मूल्यमापन करून सदरचा अहवाल LSC कार्यकारिणी समिती, जिल्हा व तालुका अभियान कक्षास अहवाल सादर करावा.
- वरिष्ठ CRP यांचा कामाचा आढावा घेऊन, त्यांना पुढील कामाचे नियोजन द्यावे.
- प्रभागातील महिलांच्या उपक्रमांना (शेतातील पिके, शेती आधारित उपक्रम) यांना प्रत्यक्ष भेट देऊन कामाचा आढावा घेणे व आवश्यक मार्गदर्शन करणे.
- आपल्या प्रभागाचा मासिक कृती अरखडा तयार करून अरखडा प्रमाणे कामे होणे अनिवार्य राहिल. तसेच सदर कामाचा अहवाल तालुका व्यवस्थापक, जिल्हा व्यवस्थापक- उपजीविका यांना दरमहा सादर करावा.
- प्रभागातील प्रस्तावित उपक्रमांचे प्रस्ताव तालुका व्यवस्थापक, जिल्हा व्यवस्थापक- उपजीविका, व संबंधित व्यक्तींच्या मदतीने तयार करावे
- प्रभाग निहाय Product development करून त्याची packaging व ब्रंडिंग व संबंधित मार्केटिंग ॲक्टिविटी करिता काम पाहणे आवश्यक राहिल. यासाठी तालुका व्यवस्थापक व जिल्हा व्यवस्थापक- विपणन यांच्या मार्गदर्शनाने अंमलबजावणी करावी.
- LSC चे व्यवस्थापन करणे, तसेच उपक्रम निहाय लेखे व बैठकीचे इतिवृत अदयावत ठेवणे आणि वैविध्यपूर्ण उपक्रमांची अंमलबजावणी करणे
- प्रभागामधील विविध प्रक्रिया यूनित (processing unit), एकत्रीकरण सेंटर (Collection Centre), निविष्टा यांची नियमित देखरेख करणे तसेच महिलांना तांत्रिक सहाय्य करणे.
- LSC च्या कामाच्या प्रगतीचा आढावा घेणे
- अद्यावत प्रगतीचा MIS राखणे
- नियमित तालुका व्यवस्थापन कक्ष व जिल्हा अभियान कक्षाला कामाचा तपशील सादर करणे अनिवार्य असेल.

७.२.३ IFC Block Anchor (सेवादाता) मानधन:

- प्रवास देयकासह दरमहा कमाल मानधन रुपये २०,०००/- इतके आहे.
- निश्चित मासिक प्रवास देयक रुपये २०००/- इतके राहिल व सोबत देण्यात आलेल्या मूल्यमापन अहवाल नुसार मासिक मानधन अदा करण्यात येईल.
- IFC Block Anchor निवड व मानधन वितरित करण्याकरिता तालुक्यातील IFC प्रकल्पांतर्गत येणाऱ्या व खालील बाबींची पूर्तता करणाऱ्या एका प्रभाग संघाची निवड करण्यात यावी-
 - आदर्श प्रभाग संघ (MCLF) असल्यास प्राधान्य देण्यात यावे.
 - तालुका अभियान कक्षापासून नजीकचा प्रभागसंघास मानधन वितरित करण्याकरिता प्राधान्य देण्यात यावे.
 - संबंधित प्रभाग संघापैकी जो प्रभाग संघ जुना आहे त्यास प्राधान्य देण्यात यावे.
 - ज्या प्रभाग संघामार्फत जास्तीत जास्त CIF निधी वितरण व नियमित परतपेढ करण्यात आलेली आहे.
 - नियमित समुदाय संसाधन व्यक्तींचे मानधन वितरित करण्यात येते.
 - त्रैमासिक व वार्षिक सर्वसाधारण सभा यामधील समूहातील महिलांचा सक्रिय सहभाग
 - प्रभाग संघाची कार्यकारी समिती व उपजीविका समिती प्रभावीपणे काम करणारी असावी.

७.२.४ IFC Block Anchor सेवादाता पदाचे निवड पद्धती:

- एकात्मिक शेती प्रभाग तालुका अँकर (IFC Block Anchor) सेवादाता यांची निवड संबंधित प्रभाग संघाच्या माध्यमातून करण्यात यावी व संबंधित प्रभाग संघ समुदाय संसाधन व्यक्तींना रुजू करून घेतील.

- IFC Block Anchor सेवादाता हे पद तीन वर्षपर्यन्त/प्रकल्प कालमर्यादित राहिल, त्यानंतर सदर पद आपोआप रद्द होईल व त्यांना कोणतेही मानधन देय राहणार नाही.
- संबंधित प्रभाग संघ निवड केलेल्या IFC Block Anchor यांचा ११ महिन्यांचा करार करार करतील व त्यांच्या कामाचे मूल्यमापन प्रभाग संघ करेल, प्रगती समाधान कारक असल्यास १ दिवसाचा खंड देऊन पुढील मुदत वाढ मिळेल.
- संगणकिय सर्टिफिकेट कोर्स प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.
- सदर पद हे सेवादाता म्हणून काम पाहतील.

७.२.५ लेखी व तोंडी परीक्षेचे निकष:

- लेखी परीक्षेची काठिण्य पातळी डिप्लोमा राहिल
- लेखी परीक्षेचे विषय व गुणांकण पुढील प्रमाणे राहिल-
 - बुद्धिमत्ता चाचणी- ५ गुण
 - गणित- ५ गुण
 - कृषि व कृषि संलग्न - ३० गुण
- सदर परीक्षा ही बहुपर्यायी असेल.
- तोंडी परीक्षा ही १० गुणांची असावी. तोंडी परीक्षेमध्ये संबंधित व्यक्तींचे संवाद कौशल्य, कामाचा अनुभव, प्रात्यक्षिक अनुभव यांसारख्या बाबींच्या आधारावर गुणांकण करण्यात यावे.
- लेखी व तोंडी परीक्षेचे गुण एकत्रित करून जास्तीतजास्त गुण प्राप्त केलेल्या व्यक्तींची निवड करण्यात यावी.

८. एकात्मिक शेती प्रभाग IFC Block Anchor व समुदाय संसाधन व्यक्ति प्रभाग स्तरीय निवड समिती:

- अध्यक्ष- प्रभाग संघाचे (निवड व मानधन वितरित करण्याकरिता निवडलेला प्रभाग संघ) अध्यक्ष
- सदस्य – IFC मधील इतर प्रभाग संघाचे अध्यक्ष
- सदस्य- प्रभाग संघाचे कोषाध्यक्ष
- सदस्य- प्रभाग संघाचे सचिव
- सदस्य सचिव- जिल्हा अभियान व्यवस्थापक
- सदस्य - जिल्हा व्यवस्थापक- उपजीविका
- सदस्य – जिल्हा व्यवस्थापक- विपणन
- सदस्य- तालुका अभियान व्यवस्थापक

प्रभाग स्तरीय निवड समितीची कार्ये:

- प्रभाग स्तरीय समिती गठित करण्याची जबाबदारी जिल्हा अभियान व्यवस्थापक यांची असेल.
- जिल्हा अभियान व्यवस्थापक कक्षावरून सदर पदांची जाहिरात किमान दोन 'अ' दर्जाच्या स्थानिक वृत्तपत्रात प्रकल्प संचालक यांच्या मान्यतेने व प्रभाग संघ अध्यक्ष यांच्या स्वाक्षरीने प्रसिद्ध करणे.
- यासोबत पंचायत समिती व विविध ऑनलाईन social मीडिया याच्या माध्यमातून प्रसिद्धी करावी.
- जिल्ह्यातील सर्व प्रभाग संघांना पात्र सदस्यांना अर्ज भरणे बाबत कळविणे.
- आलेल्या अर्जांची छाननी व पात्र अर्ज असलेल्या सदस्यांची लेखी व तोंडी परीक्षा प्रकल्प संचालक अथवा त्यांच्या प्रतिनिधी यांच्या उपस्थितीत घेऊन मगच निवड करणे.
- लेखी व तोंडी परीक्षे नंतर गुणानुक्रमे अंतिम झालेल्या निवड व प्रतीक्षा यादीस संबंधित प्रकल्प संचालक यांची मान्यता घेण्यात यावी व निवड झालेल्या उमेदवारास प्रभाग संघाने कार्यदिश द्यावा.

- निवड प्रक्रिया राबविण्याची सर्व कार्यवाही जिल्हा व तालुका कक्षा मार्फत राबविण्यात यावी व प्रभाग संघास सर्वतोपरी मार्गदर्शन/ मदत करावी.
- IFC block anchor सेवादाता यांच्या सेवा IFC प्रकल्प कालावधी पर्यंतच मर्यादित असून, उमेदवारास कुठल्याही शासकीय सेवेवर हक्क सांगता येणार नाही.
- उमेदवारास कार्यादेश देतेवेळेस उमेदवारांकडून कुठल्याही शासकीय सेवेवर हक्क सांगता येणार नसल्याचे संमती पत्र घेण्यात यावे.
- निवड झालेल्या सदस्यांच्या यादीस निवड समिती ची मान्यता घेऊन सदस्यांना त्यांच्या संबंधित कार्यक्षेत्रात काम करण्यासाठीची परवानगी देणे.
- वरिष्ठ CRP व IFC Block Anchor सेवादाता या पदांची जाहिरात प्रसिद्धी तसेच निवड प्रक्रिया राबवित असतांना येणारा खर्च हा DPR बनविण्याकरिता दिलेल्या आर्थिक तरतूद यातून खर्च करावा.
- सदर पदांची निवड प्रक्रिया १० जुलै २०२६ पर्यंत पूर्ण करावी.

१. एकात्मिक शेती प्रभाग अंमलबजावणी मूल्यमापन व संनियंत्रण समिति:

जिल्हा स्तरावर:

- प्रकल्प संचालक यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा अभियान व्यवस्थापक, जिल्हा व्यवस्थापक- उपजीविका, जिल्हा व्यवस्थापक- विपणन, जिल्हा अभियान -MIS, संबंधित तालुक्याचे तालुका अभियान व्यवस्थापक (सदस्य सचिव) व १ मॉडेल प्रभाग संघाचे प्रतिनिधि सदस्य यांची संनियंत्रण समिती गठित करण्यात यावी.
- जिल्हा अभियान व्यवस्थापक, जिल्हा अभियान - उपजीविका, जिल्हा अभियान -MIS, यांच्या उपस्थितीत संबंधित तालुक्याचे तालुका अभियान व्यवस्थापक व १ मॉडेल प्रभाग संघाचे प्रतिनिधि सदस्य, सर्व प्रभाग समन्वयक (CC), सर्व तालुका अँकर, व वरिष्ठ समुदाय संसादन व्यक्ति यांची मासिक आढावा बैठक घेऊन प्रकल्प अंमलबजावणीचे मूल्यमापन व संनियंत्रण करणे.
- बैठकीचा आढावा अहवाल नियमित राज्य कक्षास सादर करणे बंधनकारक असेल. प्रकल्पा अंतर्गत घेतल्या जाणाऱ्या सर्व प्रकारच्या बैठकींच्या इतिवृत्ताची स्वतंत्र फाइल जिल्हा कक्षाकडे असावी.

तालुका स्तरावर:

- गट विकास अधिकारी, प. स. यांच्या अध्यक्षतेखाली तालुका अभियान व्यवस्थापक, तालुका व्यवस्थापन- MIS, प्रभाग समन्वयक, सर्व तालुका अँकर सेवादाता, व वरिष्ठ समुदाय संसादन व्यक्ति यांची मासिक आढावा बैठक घेऊन आवश्यक सूचना देवून प्रकल्प अंमलबजावणीचे मूल्यमापन व संनियंत्रण करणे व त्यांचा दरमहा अहवाल जिल्हा अभियान व्यवस्थापक कक्षाला सादर करणे बंधनकारक असेल.
- सदरच्या सर्व बैठकींच्या इतिवृत्ताची स्वतंत्र फाइल जिल्हा कक्षाकडे असावी.

परिशिष्ट-१

संमती पत्र

मी (महिलेचे नाव) राहणार गांव- मधील रहिवाशी असून (स्वयं सहाय्यता समूहाचे नाव) या स्वयं सहाय्यता समूहाची सदस्य असून (ग्रामसंघ/प्रभाग संघ्याचे नाव) या ग्रामसंघ/प्रभाग संघ अंतर्गत अभियानात दिनांक- 00/00/0000 पासून या पदावर कार्यरत आहे. तरी एकात्मिक शेती प्रभाग विकास (IFC) प्रकल्प अंतर्गत उपजीविका वरिष्ठ CRP समुदाय संसाधन व्यक्ति म्हणून काम करण्यासाठी ईच्छुक आहे. सदरच्या प्रकल्पाच्या कालावधीत मी पदावर काम करीत असतांना माझ्या मूळ पदाचे देखील काम करेन. मी फक्त IFC प्रकल्पातील मानधन रक्कम घेण्यास पात्र असेल. यासाठी मी संमती पत्र स्वेच्छेने लिहून देत आहे.

कळावे,

नाव -

स्वाक्षरी-

दिनांक-

